

Лариси Каневської⁷ та теперішньої директорки «Українського Парнасу», історикині Ольги Гураль⁸.

11 серпня 2021 року Роланда Тарасовича не стало. Церемонія прощання відбулася 13 серпня 2021 року в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Похований останній носій славетного прізвища «Франко», згідно зі своїм заповітом, в одній могилі з батьками та дружиною (Аллою Петрівною Шморгуною) на Байковому кладовищі (ділянка № 1).

Після закриття виставки усі експонати повернуться до фондів згаданих музейних установ міста Києва.

Тетяна Ніколаєва (м. Київ),
кандидат історичних наук, доцент,
професор кафедри політичних
технологій ВНЗ КНЕУ
ім. Вадима Гетьмана
E-mail: n_t_m@ukr.net

Олександр Гончаров (м. Київ),
кандидат історичних наук, доцент кафедри
етнології та краєзнавства Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
голова Київської міської організації
Національної спілки краєзнавців України
E-mail: olexandr.goncharov@gmail.com

БАГАТОГРАННА ОСОБИСТІТЬ Сацький Павло Вікторович

22 червня 2022 року пішов з життя Павло Сацький український історик та правознавець, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політичних технологій Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, директор музею університету, розробник освітньої програми «Право громадської і політичної діяльності», редактор фахового журналу «Історико-політичні студії», співзасновник Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Український Молодіжний Авангард», голова осередку Національної спілки краєзнавців України у КНЕУ ім. Вадима Гетьмана.

Павло Вікторович Сацький народився у Києві 3 вересня 1978 року. Вищу освіту здобув у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Історія», навчання у якому завершив у 2000 р. У студентські роки Павло сумлінно навчався, був із тих студентів, які запам'ятовуються викладачам своєю активністю і наполегливістю в оволодінні знаннями,

⁷ Каневська Л. Мудрий, шляхетний, доброзичливий: мої спогади про Франкового онука // Спогади про Роланда Франка / Упоряд. О. Нижник, І. Курус. Дрогобич: Посвіт, 2022. С. 120–123.

⁸ Гураль О. Про наше знайомство та зустрічі з Роландом Тарасовичем Франком // Спогади про Роланда Франка / Упоряд. О. Нижник, І. Курус. Дрогобич: Посвіт, 2022. С. 93–97.

комунікабельністю. З 2000 по 2003 р. навчався в аспірантурі цього ж навчального закладу. У 2004 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Становлення політичної системи України у 1986–1996 рр.». У 2018 році у цьому ж університеті отримав юридичну освіту. Трудова діяльність пройшла у ВНЗ КНЕУ ім. Вадима Гетьмана спочатку на кафедрі політичної історії, згодом – політичних технологій.

Павло Сацький був автором понад 100 наукових робіт, де зумів науково і цікаво, ретельно і всебічно проаналізувати не тільки політичні, а й економічні, соціальні, культурні, міжнародні, краєзнавчі контексти світової та української історії. Його авторству належить також ціла низка науково-методичних і публіцистичних робіт.

Сфера науково-пошукових інтересів П. Сацького була широкою: від проблем економіки і права тюркських держав у період раннього Середньовіччя до проблем політики українських національних урядів 1917–1920 рр.; соціально-політичні та економічні проблеми розвитку Правобережної України у XVIII ст.; від причин голодомору і політики червоного терору до сучасних проблем незалежної України, зокрема, статусу регіонів і їх відносин із центральними органами влади. Велику увагу він приділяв історії становлення правових інститутів князівської влади в Руській землі, ролі візантійських культурно-правових відносин та їх впливів у дослідженні процесу еволюції політико-правового статусу Великого князя Київського Руської держави IX–XII ст.

Останніми роками Павло Вікторович досліджував історію та актуальні проблеми Криму, зокрема процес інтеграції Криму з Україною у першій половині 1950-х рр. Підсумком його кропіткої роботи і дослідження цієї теми стала монографія «Крим: Шлях до України (1945–1954)». У цій праці автором здійснено критичний аналіз численних робіт, у яких висвітлено стан економіки й соціальної сфери Кримського півострова й південних районів Української РСР, реалізацію програм соціально-економічного розвитку та їх результати. Особливо акцентується на формуванні в умовах вертикально інтегрованої командно-адміністративної системи пізньосталінського періоду механізмів управління проектами у південних районах України та в Криму. Автор зробив подарунок для всіх зацікавлених цією темою українців, виклавши свою монографію у відкритий доступ.

П. Сацький розвінчував міфи російської пропаганди, наприклад, доводив в одній з чи-

сельних своїх публікацій, що інтеграція Криму до УРСР була логічним і тривалим процесом політико-правового оформлення фактичної ситуації, яка склалася у ході зміцнення економіки та військово-стратегічного потенціалу на південно-західних кордонах СРСР, а не просто емоційним рішенням Хрущова.

П.В. Сацький один з яскравих представників української історичної науки часів незалежності України, який досліджував проблеми, намагаючись дати відповідь на питання «чому та як», проводячи паралелі між подіями сучасності та минулого, аналізуючи досвід складних періодів історії світу. Так, у статті «У пошуках Храму миру» він писав: «Досвід криз інституцій глобальної безпеки в часи між Першою і Другою світовими війнами показує, що основоположна договірна база між державами має бути гнучкою і відкритою. Проте договори й меморандуми (на кшталт Будапештського 1994 р.) не повинні ставати клаптиками паперу».

Він викладав історичні й політичні дисципліни сучасно й цікаво, студенти із захопленням розповідали про його семінари і лекції, дивуючись його глибоким знанням. Здавалося, що немає такого питання, на яке б Павло Вікторович не мав власного погляду та ґрунтовної відповіді. Тим самим поживляв інтерес у студентства до історичної науки та сприяв активізації їх пізнавальної діяльності. Дуже багато часу приділяв науковій роботі з молоддю: навчаючи їх працювати в архівах Києва, публікував чимало наукових статей у співавторстві зі студентами, залучаючи їх до наукової творчості. А з яким захопленням він готував команду студентів Київського національного економічного університету на Всеукраїнський турнір з історії. І три роки підряд команда займала перше місце.

Багатогранність талантів П.В. Сацького проявлялась у багатьох аспектах науково-суспільної діяльності. Він популяризував українську мову та історію: проводив відкриті лекції, публікував статті як у фахових, так і науково-популярних журналах, мав свою рубрику у виданні «Дзеркало тижня», давав коментарі для засобів масової інформації. Був активним учасником помаранчевої та Революції Гідності, сприяв утворенню ПЦУ, ... був справжнім патріотом України.

З початком російсько-агресії музей університету, очолюваний П. Сацьким, став місцем зустрічі з учасниками Революції Гідності та учасниками АТО. В рамках освітнього проекту «Бранці Кремля», спрямованого на національно-

патріотичне виховання молоді, провів зустріч з Героєм України Володимиром Жемчужовим – учасником спротиву російській агресії, організатором та активним учасником руху опору проти російської окупації на Луганщині, який рік знаходився у полоні бойовиків так званої «лнр».

Серед сфер діяльності П. Сацького були виступи на національному радіо (канал «Культура») в серії, присвячених актуальним проблемам української історії. Однією з таких передач в 2017 році була передача, присвячена обговоренню роботи відомого українського історика Михайла Брайчевського «Приєднання чи воз-з'єднання?», що порушувала актуальні питання української державності та самобутності історичного розвитку українського суспільства. Іншими радіовиступами того ж року Іншими радіовиступами того ж року за участю Павла Вікторовича стала серія передач, присвячених 100-річчю Української Центральної Ради як національного уряду і форми національного представництва в умовах Української національної революції. Враховуючи те, що зазначені радіовиступи відбувалися в умовах вже триваючої на той час російської агресії проти України на Сході країни, обговорення проблем історії України не могло не викликати інтерес, і, насамперед, у тієї частини населення України, яка продовжувала користуватися радіо як чи не єдиним джерелом інформації в умовах обмеженості доступу до інших інформаційних ресурсів. А це – переважно саме ті громадяни, які потребували знань і об'єктивної інформації в умовах маніпулятивних пропагандистських кампаній, розгорнутих у шалених обсягах на Сході України з боку Російської Федерації. Так, Павло Вікторович вмів переконати і зацікавити, привернути увагу слухачів до проблем, що розглядалися. На підтвердження – жваві дискусії, які мали місце впродовж радіопередач між доповідачами і слухачами, звернення слухачів до організаторів радіопрограми «Культура» з проханням продовжувати ініціативу дискусій на теми, які набули особливої актуальності в умовах протистояння російській агресії.

П. Сацький у складі авторських колективів у якості спікера, експерта та аналітика брав участь у підготовці та записі науково-популярних передач на загальноукраїнських каналах (зокрема, ICTV). Була ще серія документальних фільмів щодо історії формування Служби безпеки на українських землях від козаччини до періоду УНР, а далі – етапі формування державних структур від 1991 р., в яких Павло брав участь

як коментатор, дослідник, вчений. Це була ініціатива його знайомих з СБУ, з якими він контактував і часто консультував з історичних питань. Був одним з організаторів циклу фільмів «Крим треба повернути» та кіно-проекту «Русский мир» – як технологія». Це була його дуже серйозна додаткова дослідницька робота.

На сторінках журналу «Краєзнавство», звісно, хочеться сказати й про діяльність П.В. Сацького в Національній спілці краєзнавців України. Члени Спілки у Київському національному економічному університеті ім. Вадима Гетьмана (співробітники Інституту історії українського суспільства), організуючи у 2013 році осередок Київської міської організації НСКУ, обрали П. Сацького його головою. Павло не тільки сумлінно виконував обов'язки керівника осередку, а й брав активну участь в діяльності столичної організації Спілки. Він обирався до складу правління, президії правління КМО НСКУ, брав участь у заходах, які проводились організацією, зокрема, у роботі Міжнародних науково-практичних конференцій «Києвознавчі читання: історія та етнокультура», ініційованих КМО НСКУ, виступав на зборах організації, звітував на звітно-виборчих конференціях про діяльність осередку. Так, виступаючи на IV (звітно-виборчій) конференції Київської міської організації НСКУ у березні 2016 р., він докладно розповів про досвід проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт «Мальовнича Україна – туристичний край», який було ініційовано і розпочато осередком одразу ж після його створення у партнерстві із Національною спілкою краєзнавців України та Спілкою сприяння розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні за підтримки Державного агентства України з туризму та курортів. Мета конкурсу – виявлення силами ініціативних студентів в регіонах України пам'яток історії, культури, природи, побуту тощо і їх дослідження в якості перспективних туристичних об'єктів. П. Сацький здійснив значну організаційну роботу з проведення конкурсу. Зокрема, саме його зусиллям було відібрано найкращі роботи до проведення конкурсу. Проведення цього заходу висвітлював журнал «Краєзнавство» (2014. № 3/4. С.133-134). Павло Вікторович проявляв турботу про поповнення організації новими членами – за його рекомендацією кілька викладачів вступили до Спілки. За свою науково-просвітницьку та організаційну роботу був відзначений нагородами НСКУ.

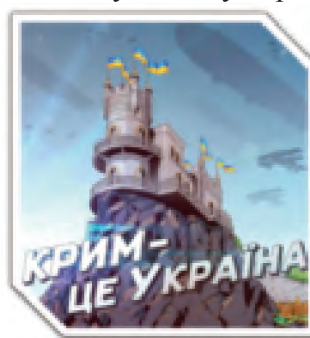
П.В. Сацький мав низку професійних планів, закінчував докторську дисертацією, планував поновити експозиції музею, створити громадську організацію серед викладачів, в галузі краєзнавства продовжити розвивати напрям економічного краєзнавства, залучаючи й студентську молодь. Однак важка хвороба не дала змоги їх реалізувати. Павло боровся до останнього, зберігав оптимізм і сподівався на краще, ще зовсім нещодавно виконував свої професійні обов'язки, надихаючись спілкуванням з вдячними студентами та науковцями. Він дуже хотів дочекатися Української Перемоги!

Лише 43 роки. Не дивлячись на боротьбу, йому не вдалось подолати хворобу і продовжити свій час. Початок повномасштабного вторгнення Російської Федерації завадив повноцінному лікуванню і як справжній патріот своєї держави Павло Вікторович пожертвував кошти, заощаджені на операцію, на потреби ЗСУ.

Він любив життя, Україну, історію, джаз і море, Швейка і Забужко... Всі відпустки були

присвячені синові Романові, що приїздив з Криму до батька в Київ і планував тут вчитись. Крим – деокупують, Рома обов'язково приїде в Київ і буде тут вчитись. Мрії мають збуватись, так, як хоче він, і так, як хотів його батько.

Цікавий і неповторний лектор та викладач, талановитий науковець, невтомний керівник і організатор, щирий і надійний колега, турботливий батько і син ... Саме таким він був, і саме таким ми будемо його пам'ятати. Спочивай з Богом, дорогий Павле Вікторовичу, а ми будемо продовжувати нашу спільну справу.

Алла Середяк (м. Львів),
кандидат історичних наук,
доцент Львівського національного
університету імені Івана Франка
E-mail: alla.seredyak@lnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7593-898X>

Руслан Сіромський (м. Львів),
доктор історичних наук,
професор Львівського національного
університету імені Івана Франка
E-mail: ruslan.siromskyi@lnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6744-6379>

Історик, залюблений у рідний край: світлої пам'яті професора Степана Качараби

3 травня 2022 року відійшов у засвіти Степан Петрович Качараба – професор історії, декан історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, багатолітній завідувач кафедри історичного краєзнавства, кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн, надійний і чуйний колега, завзятий наставник молоді, життєлюб.

Народився Степан Качараба у с. Молотів Жидачівського району Львівської області. Про свою Малу Батьківщину говорив з особливим теплом. Залюбленість у рідний край відчувалася у розповідях про місцеві пейзажі понад Дністром, побут, говірки, у глибоких знаннях місцевих звичаїв, народних пісень, колядок, вінчівок. До останніх днів опікувався мамою, яка рано залишилася одна і покинула світ в родинній хаті незадовго до смерті сина. Сина, який телефонував до неї тричі на день з будь-якого куточка світу і проводив разом вихідні та відпустки.

У 1973 р. Степан Петрович закінчив Демидівську восьмирічну школу, а впродовж 1973–1977 рр. навчався у Новороздольському політехнічному технікумі. Після служби у війську (1977–1979) вступив на історичний